

Pistoles i cançons de Nadal

Rodava el temps de la tardor i en desembre sota el cel clar de la Puríssima se sentien els crits d'algun porc a punt de ser degollat en la porta de la carnisseria de la Curreta. Els porcs havien de sacrificar-se durant la lluna nova; en canvi, les botifarres havien de fer-se a l'ombra de la lluna vella perquè eixiren perfectes i aquesta saviesa es complia mentre la tardor queia ja cap al solstici d'hivern i les xiques fadrines celebraven la seua festa amb una processó portant medalles amb cintes blaves i el rector en la novena els parlava de la puresa. Aleshores el fred havia penetrat fins la part més profunda de les cases encara que en la solana de la Glorieta o de la ferreria hi havia un sol extasiat d'anticicló dins del qual s'estenia l'olor de la pell abrasida d'alguns porcs amb una flama d'argilaga. En casa s'havia encés ja la llar per aquest temps; mon pare seia a l'esquerra amb el cap abocat i quasi mai parlava; ma mare seia a la dreta i també en silenci juguetejava amb les tenalles i s'alçava moltes voltes a la cuina vigilant el sopar; entre els dos progenitors els cinc germans formàvem un rogle en el racó del foc amb les cames abrasides, plenes de vaques i l'esquena gelada pel corrent que baixava per l'escala i del pis de dalt. Torràvem castanyes, fèiem roses de dacsa amb sucre en un perol de fang quan els meus pares, sense saber per què, estaven un poc contents, cosa rara. Totes les nits resàvem el rosari. El foc anava calfant els taulers del menjador i els cristalls de l'aparador; en aquest ambient meitat polar, meitat caldejat, amb la cara i els peus recremats per la resplendor de les branques i els renyons congelats pel ganivet del fred que es clavava des del corredor vaig iniciar les meues primeres lectures, els tebeos de Roberto Alcázar y Pedrín.

A voltes entrava en casa a aquesta hora algun jornalero per a saber la faena del dia següent; se sentia el clac de la porta del carrer; una veu demanava permís des de les cortines i mon pare deia que passara. El jornalero plantat en el menjador rebia l'ordre des d'aquell costat del foc on mon pare seia i a vegades aquesta visita interrompia el rosari i el treballador inclús havia d'engolir-se alguna lletania. Va ser una d'aquelles nits prèvies a Nadal quan Joanet de Costa, que era masover de la finca de Guijarro, enmig del rosari va comunicar a mon pare:

—José María, aquesta vesprada he vist un maqui per darrere del cementeri.

—¿Què em dius? —va exclamar mon pare preocupat amb el rosari en la mà.

—Portava botes de mitja canya i un fusell i també corretges i un cinturó ple de bombes.

—¿Anava sol?

—No ho sé. Al veure'm ha fugit cap a la Cova dels Conills. Aquests no van mai sols. Jo necessite una pistola. Si he de viure sol enmig d'un hort jo necessite armes per a defensar-me.

El dia de la cassola obria per als xiquets de l'escola les vacan-

ces de Nadal i en la missa del gall jo feia d'acòlit en les grades del presbiteri ja aquell any i al final de la missa estava allí amb altres companys al costat del rector que donava a besar als fidels un Jesuset acabat de nàixer. Cantant nadales plenes de tendresa la gent s'acostava en fila a les grades i per primera volta amb aquesta cerimònia em vaig adonar que en aquest món hi havia classes. El sagristà Joanet de Caletó tenia un drap en la mà i només el passava pel genoll del Jesuset quan anava a besar-lo el metge don Roberto, el farmacèutic don José, el gerent del balneari o qualsevol llaurador que tinguera de quaranta fanecades cap amunt. Els altres besotejaven la humitat dels llavis que s'hi anava depositant. Vaig tenir la curiositat de saber en quin grau de consideració social es trobava la meua família. Vaig comprovar amb molt de goig que el sagristà netejava amb el drap el genoll del Jesuset abans que el besaren els meus pares i els meus oncles materns, però no l'avi Ximo, cosa que em va deixar perplex, perquè el pare de mon pare potser no tenia molts horts però era simpàtic i popular.

Arribaven fins el peu de l'altar els fidels cantant una cançó de pau i entre ells en la fila venia Vicentico Bola amb cent trenta quilos de pes en canal. I mentre el poble cantava coses tan tendres ell pujava rebufant per la grada del presbiteri amb la cara somrient i afable però molt prop ja del rector va entropessar i tot el seu cos va anar rodant per l'altar i de la seua cintura es va desprendre el pistolot que portava, el qual va botar fent diversos tombs pel marbre de les grades del presbiteri fins parar al costat de les sabates del rector, a sota de la seua capa pluvial, i el rector va obrir el ulls i va alçar les celles sense creure el que veia.

—No passa res. Té el segur posat —va cridar des de terra Vicentico Bola.

—En aquest món tot són pistoles —va murmurar el capellà amb el Jesuset al braç.

—Es necessiten pistoles perquè la muntanya està plena de maquis —va afegir Bola incorporant-se amb dificultat.

—Si és per a matar maquis, entrega-li l'arma —li va dir mossèn Agustín al sagristà.

Aquest la va aireplegar de la grada i li la va donar al seu propietari i durant aquesta situació no es van interrompre les cançons i jo vaig començar a pensar si els maquis no serien animals carnisers que tots devien caçar. Va apuntar l'alba del dia de Nadal i durant tot el matí el poble olia a all-i-oli i xulletes torrades. Era l'única carn que molts menjaven en tot l'any. El sol era radiant i jo vaig anar a desitjar bones festes i a besar la mà a l'avi Ximo i als oncles per a rebre les estrenes. El segon dia de Nadal de 1945 es va inaugurar en el poble el Cinema Rialto. Van passar la pel·lícula "Vidas cruzadas", on eixien Ana Mariscal i Luis Peña però com era rosa els meus pares no m'hi van deixar anar.

Manuel Vicent